

УДК 342.9

К. М. Васьківська

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІЛЬГОВОГО ЖИТЛОВОГО КРЕДИТУВАННЯ МОЛОДІ В УКРАЇНІ ТА МЕХАНІЗМ ЙОГО ДІЇ

Постановка проблеми. Адміністративно-правове регулювання як самостійне поняття зустрічається досить рідко, оскільки напряду пов'язане з тією чи іншою сферою регулювання суспільних відносин. Ця стаття націлена на висвітлення поняття адміністративно-правового регулювання пільгового житлового кредитування молоді в Україні через призму реалізації громадянином свого суб'єктивного права, з одного боку, та юридичного обов'язку компетентних органів, що полягає у забезпеченні реалізації цього права, з іншого боку. Тому метою дослідження є подальша теоретична розробка сутності правової категорії «адміністративно-правове регулювання державного молодіжного житлового кредитування» та внесення коректив у її формулювання на основі аналізу думок вчених-адміністративістів і філософів-соціологів.

Стан дослідження проблематики. Основою нашого дослідження стали праці провідних вчених-адміністративістів, які безпосередньо звертались до проблеми визначення поняття адміністративно-правового регулювання та його сутності: В.Б. Авер'янова, О.Ф. Андрійко, О.М. Бандурки, В.М. Бевзенка, А.С. Васильєва, В.В. Галуцько, І.П. Голосніченка, Є.В. Додіна, Р.А. Калужного, Т.О. Коломоєць, А.Т. Комзюк, Р.С. Мельника, В.П. Петкова, С.В. Петкова, С.Г. Стеценка, В.К. Шкарупи.

С.О. Ніщимна в дисертаційному дослідженні «Правове регулювання державного кредитування» обґрунтовує появу нових видів відносин – державного кредитування, головною особливістю яких є участь у них держави в ролі кредитора. Обґрунтовується необхідність розмежування інститутів державного кредиту та державного кредитування, оскільки вони регулюють різні за своєю природою відносини. Перший – регулює відносини із залучення вільних коштів фізичних і юридичних осіб державою та органами місцевого самоврядування для наповнення бюджетів і виконання покладених на них повноважень. Шляхом державного кредиту погашається внутрішній державний борг України, а держава бере на себе зобов'язання повернути кредит на визначених умовах. Другий – регулює відносини із цільового виділення коштів із державного та місцевих бюджетів фізичним і юридичним особам на кредитування пріоритетних напрямів розвитку суспільства: молодіжного житлового будівництва, індивідуального житлового будівництва на селі, здобуття вищої освіти, сільського господарства. У цих відносинах фізичні та юридичні особи зобов'язуються використовувати кредит за цільовим призначенням, погасити його та сплатити відсотки. Умови кредитування встановлюються державою [1].

У дисертаційному дослідженні О.Б. Німко «Адміністративно-правове регулювання державного молодіжного житлового кредитування» наголошується на

важливості реалізації молодіжної житлової політики та зацікавленості в цьому держави, про що свідчить система законодавчих актів, які визначають поняття, принципи, форми регулювання, а загалом і весь механізм державного молодіжного житлового кредитування. Автор розкрила механізм адміністративно-правового регулювання у вказаній сфері через призму «управління» та «державного управління», а також визначила його принципи, функції, методи, форми, об'єкти та суб'єктів регулювання [2].

Вклад основного матеріалу. У контексті розвитку правового поля вкрай актуальним є вивчення правових стосунків між громадянами України та адміністративними установами, які є частиною державної влади. Адміністративне право – галузь правової системи, яка покликана регулювати особливу групу суспільних відносин; сукупність правових норм, що виникають у зв'язку з практичною реалізацією виконавчої влади в процесі здійснення державної управлінської діяльності [3].

Саме регулювання цих правових відносин між громадянами та адміністративними установами і є сферою дії адміністративно-правового регулювання. Перш ніж визначитися з суб'єктами адміністративно-правового регулювання пільгового житлового кредитування молоді в Україні, дамо визначення безпосередньо адміністративно-правовому регулюванню та механізму його дії.

За О.Ф. Андрійко, адміністративно-правове регулювання – це цілеспрямований вплив норм адміністративного права на суспільні відносини з метою забезпечення за допомогою адміністративно-правових засобів, прав, свобод і публічних законних інтересів фізичних і юридичних осіб, нормального функціонування громадянського суспільства та держави. Під механізмом адміністративно-правового регулювання автор розуміє засоби функціонування єдиної системи адміністративно-правового регулювання з метою забезпечення прав, свобод і публічних законних інтересів фізичних і юридичних осіб, функціонування громадянського суспільства і держави [4].

М.В. Джафарова зазначає, що механізм адміністративно-правового регулювання – це сукупність правових засобів, за допомогою яких здійснюється правове регулювання суспільних відносин у сфері адміністративного права. Серед елементів механізму адміністративно-правового регулювання виділяє органічні та функціональні ознаки. До першої групи належать норми права, акти реалізації норм права, правові відносини. До другої – юридичні факти, правова свідомість суб'єктів адміністративно-правового регулювання, законність, акти тлумачення та акти застосування норм права [5, с. 123].

Поряд із цим Т.О. Коломоець слушно зауважує, що існує три стадії механізму адміністративно-правового регулювання.

1) Регламентація суспільних відносин (розроблення та ухвалення правових норм, які формулюють правила поведінки для учасників суспільних відносин). На цій стадії відбувається правотворча діяльність компетентних державних органів зі створення правових норм і нормативно-правових актів.

2) Виникнення суб'єктивних прав і юридичних обов'язків. Тут відбувається процес переходу від загального до конкретного, від загальних приписів правових норм до конкретної моделі поведінки того чи іншого суб'єкта адміністративного права.

3) Реалізація (фактичне використання) суб'єктивних прав і юридичних обов'язків. На цій стадії фактично втілюються в життя приписи норм адміністративного права в реальну поведінку того чи іншого суб'єкта адміністративного права [6].

В основі суб'єктивних публічних прав нескладно побачити гарантії використання особою певної можливості здійснювати юридично значущі дії на власний розсуд у гарантованих відповідними нормами сферах організації та реалізації суспільно-важливих людських відносин. Від приватних суб'єктивні права публічного характеру відрізняються тим, що у відносинах, у яких вони формуються та реалізуються, зобов'язаною стороною (крім самого носія цих прав як учасника відносин) є носій публічної влади – суб'єкт владних повноважень. Отже, суб'єктивне публічне право – це визнання можливості отримання певного суспільного блага й водночас відповідна правова норма, що виражає таку гарантію [7, с. 58].

Відповідно до О.Г. Данильяна, саме суб'єктивні права надають правовій особі законне поле дій для задоволення своїх потреб та інтересів. [8, с. 151].

Найбільш широко поняття суб'єктивного права висвітлено в праці Михайловського «Очерки философии права»: висвітлюючи питання про сутність суб'єктивного права, він об'єднав численні теорії в три групи.

1. Теорія волі. Ці теорії сутність суб'єктивного права вбачають у волі того суб'єкта, якому належить це право. З різних визначень найбільш характерним варто визнати таке: право – це воля суб'єкта, визнана спільною волею або зміст якої містить норму права [9, с. 439].

Однозначність цієї теорії простежується чітко, якщо ми звернемо увагу на певні факти правового життя. За змістом теорії будь-яка дія, що здійснена суб'єктом права (в межах суб'єктивного права), визначає собою дію, визнану «суспільною волею» відповідно до норм права. Але правове життя на кожному кроці наводить приклади, коли молода людина воліє отримати власне житло в кредит (це право наче й визначене нормою права), але суб'єкт не здатний його реалізувати, оскільки не є достатньо платоспроможним.

2. Теорія інтересу. Ця досить популярна в наш час теорія бере свій початок від Ієрінга, який піддав грубій критиці теорію волі. На думку Ієрінга, суб'єктивне право складається з двох частин: матеріальна частина – користь, вигода, інтерес; та формальна частина – юридичний захист цього інтересу. Звідси право – це юридична забезпеченість користування інтересом [9, с. 440–441]. Що стосується державного молодіжного житлового кредитування, то тут є й інтерес молодих людей, що полягає в бажанні отримати власне житло, і юридичний захист цього інтересу, але все ж існують недоліки в його задоволенні.

3. Теорія свободи. Сутністю суб'єктивного права є зовнішня свобода, визначена нормою права. Оскільки таке визначення багато хто з вчених вважає неповним, Михайловський вніс у поняття суб'єктивного права ознаку інтересу: суб'єктивне право – це надана юридичною нормою частина зовнішньої свободи для задоволення визначеного інтересу [9, с. 441].

Коли ж автор зіставив теорію зовнішньої свободи як сутності суб'єктивного права з теоріями волі та інтересу, то стало зрозумілим, що обидві останні теорії можуть бути зіставлені з першою: теорія волі правильна, оскільки здійснення суб'єктивно-

го права залежить від волі особи, а теорія інтересу правильна, оскільки суб'єктивне право являється засобом задоволення певного інтересу.

Акцентуючи увагу саме на адміністративно-правовому регулюванні державного молодіжного житлового кредитування, О.Б. Німко визначила поняття адміністративно-правового регулювання державного молодіжного житлового кредитування як особливу частину управління розвитком суспільства, здійснюваного уповноваженими органами державної влади та місцевого самоврядування, функціонування яких спрямоване на реалізацію конституційно закріплених положень щодо забезпечення молодих громадян житлом за рахунок бюджетних коштів і коштів інших джерел фінансування через надання: довгострокових іпотечних кредитів на будівництво (реконструкцію) або придбання житла; часткової компенсації відсоткової ставки кредитів комерційних банків молодим сім'ям та самотнім молодим громадянам на будівництво (реконструкцію) і придбання житла; компенсацій, пільг, гарантій, субсидій під час одержання молодими сім'ями та самотніми молодими громадянами довгострокових іпотечних кредитів на будівництво (реконструкцію) і придбання житла [2].

Також автор обґрунтовує думку, що всі правовідносини у сфері державного молодіжного житлового кредитування мають розподільчий свідомо-вольовий характер, оскільки молоді громадяни вступають у них добровільно. Наголошено, що для реалізації права на державну допомогу в цій сфері необхідні волевиявлення молодого громадянина, рішення компетентного органу та юридичні факти, що зумовлюють адміністративно-правові відносини. Реалізуючи це право, молодий громадянин набуває адміністративно-правового статусу. Змістом цих правовідносин є реалізація суб'єктивного права громадянина (сім'ї) вимагати надання йому відповідної державної допомоги у сфері державного житлового кредитування молоді та зобов'язання іншого суб'єкта – відповідного органу – надати необхідний вид соціального забезпечення у сфері державного молодіжного житлового кредитування у встановленому обсязі [2].

Таким чином, реалізація людиною й громадянином права на житло здійснюється в таких формах:

1) активна діяльність суб'єкта, що потребує поліпшення житлових умов у процесі надання жилих приміщень; користування жилим приміщенням; участь в управлінні житловим фондом; здійснення експлуатації та охорони різних видів житлового фонду;

2) утримання від дій, що порушують житлові права інших суб'єктів;

3) володіння, користування та розпорядження житлом відповідно до чинних нормативно-правових актів;

4) вимоги від компетентних державних органів, громадських організацій і посадових осіб застосовувати відповідні норми права, виносити справедливі індивідуально-правові рішення і домагатися їх виконання [10, с. 478].

Що стосується сфери регулювання державного молодіжного житлового кредитування, то суб'єктів поділяють на органи загальної та спеціальної компетенції. До органів загальної компетенції відносять: Президента України, Верховну Раду України, Кабінет Міністрів України. До органів спеціальної компетенції належить: Міністерство фінансів України, Міністерство України у справах сім'ї, мо-

лоді та спорту, Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства, Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву, Регіональні управління Державного фонду сприяння молодіжному житловому будівництву, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації, Державне агентство з питань науки, інновацій та інформації.

Отже, що стосується молодіжного житлового кредитування, то кожний повинен мати рівні можливості реалізації свого інтересу та суб'єктивного права на житло, і ці можливості повинні забезпечуватися державою шляхом вдосконалення законодавства з метою забезпечення достойного існування особистості. Як бачимо, тут переплітаються воля особи та діяльність компетентних органів, що виступають від імені держави.

О.Б. Німко визначила поняття «адміністративно-правове регулювання державного молодіжного кредитування», висвітлила його органічні та функціональні ознаки, а також розкрила структуру правового регулювання, яка містить суб'єктів, об'єкти та зміст.

На нашу думку, враховуючи вищевикладене, подальшого детального розгляду заслуговують питання висвітлення стадій механізму адміністративно-правового регулювання пільгового житлового кредитування молоді в Україні, зокрема, такої стадії, як регламентація суспільних відносин, що містить правотворчу діяльність компетентних державних органів зі створення правових норм, які регулюють ці відносини між державою в особі уповноважених органів і громадянами.

Варто звернути увагу законодавця, що під час створення цих норм необхідно враховувати соціально-економічне становище в державі, а також інтереси та можливості громадян, які б в результаті безперешкодно могли користуватися визначеним правом на житло не лише на папері, а й в реальності. Тобто слід створити таку правову базу, яка б була здатна забезпечити реалізацію громадянами права на житло.

Наступна стадія механізму адміністративно-правового регулювання в сфері молодіжного житлового кредитування – виникнення суб'єктивних прав та юридичних обов'язків. Є норми, що регулюють ці відносини, а отже, законодавчо закріпленими є можливість молодого громадянина отримати певне благо, з одного боку, і юридичні обов'язки компетентних органів, покликаних гарантувати реалізацію цього права, з іншого боку. Кінцева стадія, а саме реалізація суб'єктивних прав і юридичних обов'язків, – одна з найбільш проблемних, оскільки потребує, щоби приписи норм права знаходили своє втілення в реальних діях із боку суб'єктів адміністративно-правового регулювання, які мають забезпечити молодим громадянам реалізацію їхнього конституційно визначеного права на житло.

Висновки. Проаналізувавши тези деяких вчених-адміністративістів та врахувавши позиції філософів-соціологів, ми дійшли висновку, що під поняттям *адміністративно-правового регулювання пільгового житлового кредитування молоді в Україні* доцільно розуміти цілеспрямований вплив норм адміністративного права на суспільні відносини, що виникають між уповноваженими органами державної влади чи місцевого самоврядування та громадянами, з метою забезпечення громадянином його суб'єктивного права на житло завдяки різним механізмам державної підтримки, які реалізуються бюджетним коштом різних рівнів.

Література

1. Ніщимна С.О. Правове регулювання державного кредитування : автореф. дис. ... к. ю. н. : спец. 12.00.07 / С.О. Ніщимна / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – К., 2005. – 20 с.
2. Німко О.Б. Адміністративно-правове регулювання державного молодіжного житлового кредитування : автореф. дис. ... к. ю. н. : спец. 12.00.07 / О.Б. Німко / Національний аграрний університет. – К., 2008. – 19 с.
3. Петков С.В. Адміністративно-правове регулювання діяльності публічної влади в Україні [Електронний ресурс] / С.В. Петков // Юридичний журнал. – 2009. – № 4. – Режим доступу : <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=3183>.
4. Андрійко О.Ф. Державний контроль у сфері виконавчої влади / О.Ф. Андрійко. – К., 1999. – 45 с.
5. Джафарова М.В. Поняття та елементи адміністративно-процесуального механізму / М.В. Джафарова // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2015. – Випуск 2. – Том 2. – С. 121–125.
6. Коломоєць Т.О. Адміністративне право України : курс лекцій / Т.О. Коломоєць / Модуль І. Загальна частина. Лекція №1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uk.x-pdf.ru/5ekonomika/1349545-2-administrativne-pravo-ukrainkurs-lekciy-avtor-kolomo-c-dyun-profesor-zaluzheniy-yurist-ukraini-modul-zagalna.php>.
7. Пасенюк О. До питання природи суб'єктивного публічного права / О. Пасенюк, Р. Корнута // Право України. – 2008. – № 8. – С. 58–63.
8. Данильян О.Г. Філософія права / О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань, С.І. Максимов ; за ред. д-ра філос. наук, проф. О.Г. Данильяна. – Харків : Право, 2009. – 208 с.
9. Михайловский И.В. Очерки философии права / И.В. Михайловский. – Томск : Изд-во книжного магазина в городе Посохина, 1914. – 604 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://books.google.com.ua/>.
10. Колодій А.М. Правознавство / А.М. Колодій, А.Ю. Олійник. – К. : Правова єдність, 2009. – 792 с.

Анотація

Васьківська К. М. Поняття та сутність адміністративно-правового регулювання пільгового житлового кредитування молоді в Україні та механізм його дії. – Стаття.

У статті розглянуто поняття «адміністративно-правове регулювання» та «механізм адміністративно-правового регулювання». Проаналізовано сутність такої правової категорії, як «адміністративно-правове регулювання державного молодіжного кредитування молоді в Україні», та визначено стадії механізму його дії. Підготовлено відповідні висновки та пропозиції із цього питання.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, пільгове житлове кредитування молоді, держава, суспільні відносини, суб'єктивне право.

Аннотация

Васьковская К. М. Понятие и сущность административно-правового регулирования льготного жилищного кредитования молодежи в Украине и механизм его действия. – Статья.

В статье рассмотрены понятия «административно-правовое регулирование» и «механизм административно-правового регулирования». Проанализирована сущность такой правовой категории, как «административно-правовое регулирование государственного молодежного кредитования молодежи в Украине», и определены стадии механизма его действия. Подготовлены соответствующие выводы и предложения по данному вопросу.

Ключевые слова: административно-правовое регулирование, льготное жилищное кредитование молодежи, государство, общественные отношения, субъективное право.

Summary

Vaskivska K. M. Concept and essence of administrative and legal regulation of easy-term housing loans for youth in Ukraine and its mechanism of action. – Article.

The article discusses the concept of “administrative and legal regulation” and “the mechanism of administrative and legal regulation”. The essence of such legal category as “administrative and legal regulation of state youth credit in Ukraine” is analyzed and stages of mechanism of its action are determined. Appropriate conclusions and proposals on the subject are offered.

Key words: administrative regulation, easy-term housing youth loans, state, public relations, subjective right.